

**MASARYKOVA
UNIVERZITA**

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

FINANČNÍ GRAMOTNOST 1

FC8010

PŘEHLED PŘEDMĚTU

2024

Obsah

FC8010 Finanční gramotnost 1	3
1. Ekonomické a finanční procesy v ekonomickém prostředí	4
2. Přehled problematiky finanční gramotnosti	5
3. Primární složky finanční gramotnosti	6
4. Sekundární složky finanční gramotnosti	7
5. Finanční vzdělávání	8
6. Měření úrovně finanční gramotnosti	10
7. Měření úrovně finanční gramotnosti	11

FC8010 Finanční gramotnost 1

Katedra fyziky, chemie a odborného vzdělávání – Pedagogická fakulta

Rozsah: 0/1/0. 4 hodiny. 3 kr. Ukončení: k.

Vyučující: Mgr. Ing. Peter Marinič, Ph.D. (přednášející)

Garance: doc. RNDr. Petr Sládek, CSc.

Cíle předmětu:

Předmět je zaměřen na problematiku finanční gramotnosti v širších ekonomických souvislostech. Cílem předmětu je přiblížení dané problematiky studentům a rozvoj jejich kompetencí v oblasti finanční gramotnosti. Pozornost je věnována základním oblastem finanční gramotnosti (peněžní gramotnost, cenová gramotnost, rozpočtová gramotnost a správa aktiv), doplněné o další oblasti finanční gramotnosti (numerická gramotnost, právní gramotnost, informační gramotnost).

- **Vědomosti:** teoretické ukotvení složek finanční gramotnosti a konstrukce finančních produktů
- **Dovednosti:** možnosti využívání jednotlivých finančních produktů, jejich vyhodnocení a využívání
- **Postoje:** schopnost vyhledávat a vyhodnocovat relevantní informace o finančních produktech a dalších oblastech souvisejících z ekonomickými a finančními procesy probíhajícími v průběhu života

Výstupy z učení:

Student bude po absolvování předmětu schopen vymezit jednotlivé oblasti finanční gramotnosti a bude je schopen identifikovat ve vzdělávacích dokumentech ČR.

Osnova:

- 1) Ekonomické a finanční procesy v ekonomickém prostředí
- 2) Finanční gramotnost (primární a sekundární složky)
- 3) Finanční vzdělávání
- 4) Měření finanční gramotnosti
- 5) Finanční gramotnost v životních situacích

Povinná literatura:

Navrátilová, P. & Jiříček, M. (2013). *Finanční gramotnost: učebnice žáka*. Computer Media.

Doporučená literatura:

Navrátilová, P., Jiříček, M. & Zlámal, J. (2013). *Finanční gramotnost: učebnice učitele*. Computer Media.

Úspěšné ukončení předmětu je založeno na:

- splnění průběžných úkolů (pokud jsou zadány v jednotlivých sekcích interaktivní osnovy);
- řízená diskuse prostřednictvím diskusních vláken k tomu určených v příslušných sekcích interaktivní osnovy.

1. Ekonomické a finanční procesy v ekonomickém prostředí

Obsah kapitoly:

Vymezíme finanční gramotnost jedním z možných pojetí, a poukážeme tak na možnost pojmout ji v širší i užší rovině. Následně se budeme věnovat ukotvení této problematiky v širším ekonomickém rámci, abychom tak lépe pochopili procesy, které jsou součástí finanční gramotnosti v jejím užším pojetí. Přiblížíme si proto ekonomické myšlení, pojetí trhu a uvedeme si příklady dalších mikroekonomických a makroekonomických pojmů.

Prezentace:

[Ekonomické souvislosti finanční gramotnosti](#)

Doplňující materiály:

[Finanční gramotnost - NEZkreslená věda \(Pavel Liška\)](#)

Část ze seriálu NEZkreslená věda, která se věnuje problematice finanční gramotnosti. Hezky ji namluvil Pavel Liška.

[ČT:D Bankovkovi](#)

*Jak správně hospodařit nejen s penězi?
Pořad České televize věnovaný nejen problematice finanční gramotnosti pro děti a mládež.*

[Adam Smith was wrong](#)

Ukázka z filmu Čistá duše (A Beautiful Mind), biografickém filmu o nobelistovi jménem John Nash, v které se vysvětluje, že pro dosažení obecně nejlepšího řešení nemůže sledovat jednotlivec dosažení svojí nejlepší možnosti.

Úkol:

Zamyšlení (vzdělávací pořady)

Vyhledejte další zajímavé vzdělávací pořady z oblasti finanční gramotnosti dostupné na webu a uveďte je, prosím, do diskusního fóra i s fungujícím internetovým odkazem (!).

Úkol zpracujte dle aktuálního znění pokynů v interaktivní osnově předmětu.

[Zamyšlení \(vzdělávací pořady\)](#)

2. Přehled problematiky finanční gramotnosti

Obsah kapitoly:

Úvod do problematiky finanční gramotnosti v jejím užším pojetí. Kapitola se věnuje představení finanční gramotnosti jako celku a nastínění jednotlivých složek finanční gramotnosti.

Mezi složky finanční gramotnosti zařazujeme:

- peněžní gramotnost
- cenová gramotnost
- rozpočtová gramotnost
- numerická gramotnost
- právní gramotnost
- informační gramotnost

Prezentace:

[Přehled problematiky finanční gramotnosti](#)

Úkol:

Zamyšlení (domácí zkušenost)

V souvislosti s výše vymezeným přístupem k finanční gramotnosti jste se s danou problematikou jistě již v nějaké podobě setkali.

Zamyslete se nad tím, jak se k finanční gramotnosti přistupovalo, resp. přistupuje, ve Vaší domácnosti. Jestli a jak na Vás vplývali Vaši rodiče nebo blízcí, případně mimoškolní prostředí.

Úkol zpracujte dle aktuálního znění pokynů v interaktivní osnově předmětu.

[Zamyšlení \(domácí zkušenost\)](#)

3. Primární složky finanční gramotnosti

Obsah kapitoly:

Mezi primární složky finanční gramotnosti zařazujeme:

- peněžní gramotnost
- cenovou gramotnost
- rozpočtovou gramotnost

Rozebereme problematiku **peněžní gramotnosti**, v níž se zaměříme na historii peněz, funkce peněz, podoby peněz a podobu bankovního systému.

Dále pak se podíváme na souvislosti týkající se **cenové gramotnosti**, tedy to jak firmy (nabízející) přistupují k tvorbě ceny, jaké náklady musí kalkulovat a jaký to má dopad na spotřebitele.

A přiblížíme si i základní přístupy k **rozpočtové gramotnosti**, a to i ve smyslu správy aktiv a závazků.

Prezentace:

[Primární složky finanční gramotnosti](#)

4. Sekundární složky finanční gramotnosti

Obsah kapitoly:

Mezi sekundární složky finanční gramotnosti zařazujeme:

- numerickou gramotnost
- právní gramotnost
- informační gramotnost

Numerická gramotnost slouží nejen pro "kupecké počty", ale rovněž souvisí s vyhodnocováním jednotlivých forem zhodnocování aktiv nebo s náklady spojenými se závazky.

Právní gramotnost pomáhá orientaci v právním prostředí, a to jak v obecné právní rovině, tak rovněž v oblasti zamezování nekalých obchodních praktik a ochrany spotřebitele.

Informační gramotnost je v posledních desetiletích významnou součástí funkční gramotnosti, která směřuje k efektivnímu vyhledávání, vyhodnocování a využívání stále narůstajícího množství informací.

Prezentace:

[Sekundární složky finanční gramotnosti](#)

Doplňující materiály:

[DIKOBRAZ hospodaří](#)

Webová aplikace s informacemi o finanční gramotnosti i širších ekonomických souvislostech.

Úkol:

Zamyšlení (školní zkušenost)

Co jste se o finanční gramotnosti dozvěděli na střední (případně základní) škole?

Můžete si pomoci i tím, že se podíváte do Rámcových vzdělávacích programů (RVP), případně do Školního vzdělávacího programu (ŠVP) Vaší konkrétní školy a konfrontujete svoje vzpomínky.

Úkol zpracujte dle aktuálního znění pokynů v interaktivní osnově předmětu.

[Zamyšlení \(školní zkušenost\)](#)

5. Finanční vzdělávání

Obsah kapitoly:

Finanční gramotnost je v ČR definována v různých dokumentech a je zahrnutá ve finančním vzdělávání v rámci základního a středního školství. Je upravena v samostatných strategických dokumentech a do vzdělávacího procesu je pak implementována jednotlivými vzdělávacími institucemi. Ve vzdělávacích programech, které upravují podobu vzdělávacího procesu na jednotlivých úrovních vzdělávacího systému, pak lze najít odkazy na adekvátní implementaci problematiky finanční gramotnosti a finančního vzdělávání. Jelikož tento přístup může implementaci dané problematiky komplikovat, představíme si v této kapitole základní dokumenty a zdroje pro finanční vzdělávání na základních a středních školách.

Základní zdroj informací:

[Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat?](#)

Oficiální web Ministerstva financí České republiky

Přehled dokumentů upravujících finanční gramotnost a finanční vzdělávání:

[Národní strategie finančního vzdělávání 2.0](#)

Vláda ČR dne 13. 01. 2020 usnesením č. 30/2020 schválila dokument nahrazující dosavadní národní strategii.

[Standard finanční gramotnosti \(2017\)](#)

Dokument definující standardy pro výstupy učení v procesu finančního vzdělávání nahrazující starší verzi standardů (z roku 2007) pro základní a střední školy, který by měl být implementován do revizí Rámcových vzdělávacích programů Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.

[Finanční vzdělávání a jeho vývoj v ČR](#)

Dokument přibližující vývoj problematiky finančního vzdělávání v České republice do roku 2020, blíže popisující výchozí předpoklady a přístupy před vznikem iniciativy pro finanční vzdělávání i samotný proces vývoje přístupu k finančnímu vzdělávání.

[Finanční gramotnost žáků ZŠ a výuka finanční gramotnosti na SŠ](#)

Tematická zpráva České školní inspekce realizována ve školním roce 2022/2023 na základních a středních školách v České republice. Tematická zpráva obsahuje posouzení úrovně finanční gramotnosti u žáků, přístupu k výuce finanční gramotnosti ze strany učitelů a škol, i náměty k rozvoji finančního vzdělávání.

[Národní strategie finančního vzdělávání](#)

Dokument schválený vládou ČR 10. května 2010 usnesením č. 338/2010.

[Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách](#)

Společný dokument Ministerstva financí ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR v souladu se Strategii finančního vzdělávání.

[Strategie finančního vzdělávání](#)

Koncepční dokument Ministerstva financí České republiky vytvořený v roce 2007 jako jeden z prvních dokumentů řešících problematiku finanční gramotnosti na území České republiky.

Úkol:**Zamyšlení (revize NSFV)**

Podívejte se na Shrnutí odpovědí na konzultaci k revizi Národní strategie finančního vzdělávání, vyberte si jeden z identifikovaných problémů (případně i s navrhovaným řešením) a okomentuje ho v diskusním fóru. Pro pochopení kontextu můžete využít i další materiál, tj. Konzultace revize Národní strategie finančního vzdělávání (NSFV). Oba dokumenty naleznete v interaktivní osnově a studijních materiálech.

[Konzultace revize Národní strategie finančního vzdělávání \(NSFV\)](#)

[Shrnutí odpovědí na konzultaci k NSFV](#)

Úkol zpracujte dle aktuálního znění pokynů v interaktivní osnově předmětu.

[Zamyšlení \(revize NSFV\)](#)

6. Měření úrovně finanční gramotnosti

Obsah kapitoly:

Finanční gramotnost se měří jednak u celé populace České republiky, ale i mezi žáky (PISA). Výsledky měření tak poukazují na stav úrovně finanční gramotnosti a umožňují sledování vývoje v čase (v případě celé populace České republiky), nebo srovnání z mezinárodního hlediska (měření úrovně gramotností u patnáctiletých žáků – PISA).

Základní zdroj informací:

[Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat?](#)

Oficiální web Ministerstva financí České republiky

Přehled výsledků měření úrovně finanční gramotnosti u celé populace České republiky:

[Finanční gramotnost 2020](#)

Zpráva z výzkumu finanční gramotnosti pro Ministerstvo financí ČR v roce 2020.

[Finanční gramotnost 2015](#)

Zpráva z výzkumu finanční gramotnosti pro Ministerstvo financí ČR v roce 2015.

[Finanční gramotnost 2010](#)

Zpráva z výzkumu finanční gramotnosti pro Ministerstvo financí ČR v roce 2010.

[Finanční gramotnost 2007](#)

Zpráva z výzkumu finanční gramotnosti pro Ministerstvo financí ČR v roce 2007.

Přehled výsledků měření úrovně finanční gramotnosti u žáků (PISA):

[PISA 2012 \(in English\)](#)

PISA 2012 Results - Volume VI: Students and Money - Financial literacy skills for the 21st century. Výsledky mezinárodního šetření PISA 2012 se zaměřením na finanční gramotnost. Dosud jediné mezinárodní šetření PISA zaměřené na finanční gramotnost, do kterého se Česká republika zapojila.

[PISA 2012 \(česky\)](#)

Výsledky mezinárodního výzkumu PISA 2012 v oblasti finanční gramotnosti zpracované a zveřejněné Českou školní inspekcí.

[PISA 2012: Příklady úloh](#)

Uvolněné příklady úkolů na ověřování finanční gramotnosti v rámci mezinárodního šetření PISA.

[PISA 2012: Příklady úloh s komentářem](#)

Vybraný příklad úlohy z mezinárodního šetření PISA s odborným komentářem.

7. Gamifikace finanční gramotnosti

Obsah kapitoly:

Pro rozvoj finanční gramotnosti a pro finanční vzdělávání existuje množství různých přístupů a řada různých herních platforem. Některé z nich si v této kapitole přiblížíme. Blíže si představíme dvě deskové hry, které se v českém školním prostředí používají. Praktické ukázky těchto deskových her jsou pak součástí navazujícího předmětu FC8011: Finanční gramotnost 2 v jarním semestru.

Oeconomica:

Oeconomica je moderní deskovou hrou s edukativním přesahem. Prostřednictvím realistického zobrazení základních mikroekonomických jevů si během hraní Oeconomicy děti i dospělí zábavnou, nenásilnou a jednoduchou formou přirozeně představí, připomenou a upevní principy ekonomického fungování podniků.

[Oeconomica](#)

Oficiální webová stránka společnosti LorisGames

[Metodická příručka ke hře Oeconomica](#)

Finanční svoboda:

V ekonomické hře Finanční svoboda se staráte o peníze mladé české rodiny. Vaším úkolem je v průběhu 30 let splnit cíle, které rodina má (např. rodinný dům nebo vysněná dovolená) a dostat ji za vodu – dosáhnout finanční nezávislosti. Na hře je unikátní to, že věrně simuluje realitu. Používáte běžné produkty jako stavební spoření nebo hypotéky a čelíte stejným situacím, jako v životě – zvýšení daní, ztráta zaměstnání nebo propady na burze. Díky Finanční svobodě získáte finanční a ekonomickou gramotnost.

[Finanční svoboda](#)

Oficiální webové stránky ke hře Finanční svoboda.

[Jak se Finanční svoboda hraje?](#)

Návod ke hře Finanční svoboda ve formě videa.